

Zadanie 3. Kosmos liczb (13 pkt)

Po dotarciu w okolice gwiazdy Proxtar, ludzie zasiedlili 9 krążących wokół niej planet i nazwali je odpowiednio $\text{Prox}_2, \text{Prox}_3, \dots, \text{Prox}_{10}$. Do zapisu liczb na planecie Prox_p jej mieszkańcy używają systemu liczbowego o podstawie p .

Na przykład, rok narodzin Anny Kowalskiej na planecie Prox_{10} zapisuje się jako 1988, zaś po zakodowaniu w systemie planety Prox_4 zapisuje się go jako 133010.

a) W układzie Proxtar mieszka dwójka przyjaciółek:

- Elżbieta – mieszkanka Prox_4 , jej rok urodzenia zapisany w systemie tej planety to 132313,
- Joanna – mieszkanka Prox_2 , urodzona w roku 11110111000 (zapis w systemie dwójkowym).

Elżbieta i Joanna podróżują pomiędzy poszczególnymi planetami, dlatego chcieliby znać rok swojego urodzenia wyrażony w systemach stosowanych na tych planetach. Aby im pomóc, uzupełnij poniższą tabelkę:

Osoba	Rok narodzin zapisany w systemie planety		
	Prox_2	Prox_4	Prox_{10}
Elżbieta	11110110111 ₍₂₎	132313	1976 ₍₁₀₎
Joanna	11110111000	132320	1976

b) Stare ziemiańskie nawyki utrudniają też dodawanie. Aby dodać liczby a i b zapisane w systemie planety Prox_p , Ziemianie zamieniają a i b na system dziesiętny, wyliczają ich sumę c , a potem zamieniają c na system o podstawie p . Tymczasem można to zrobić bez zamiany liczb na system dziesiętny. Np. w systemie o podstawie 4:

$$\begin{array}{r}
 \begin{array}{cccccc}
 & 1 & 2 & 3 & 2 & \\
 +_4 & 2 & 2 & 0 & 1 & \\
 \hline
 1 & 0 & 0 & 3 & 3 &
 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \begin{array}{cccccc}
 & 1 & 2 & 2 & 2 & \\
 +_4 & 1 & 0 & 1 & 1 & \\
 \hline
 2 & 2 & 3 & 3 & &
 \end{array}
 \end{array}$$

Podaj algorytm w postaci listy kroków, schematu blokowego lub w języku programowania, który dla dwóch liczb a i b zapisanych w systemie o podstawie p , $2 \leq p \leq 9$, wyznacza i wypisuje wartość sumy $a +_p b$ zapisaną w systemie o podstawie p . Twój algorytm **nie może** dokonywać zamiany liczb a i b na inny system liczbowy.

Specyfikacja

Dane:

p – podstawa systemu liczbowego, $2 \leq p \leq 9$,

n – liczba cyfr w zapisie każdej z liczb naturalnych a, b , $1 \leq n \leq 200$,

$a_1, \dots, a_n$ – kolejne cyfry liczby a w zapisie w systemie o podstawie p ,
 a_n jest cyfrą jedności,

$b_1, \dots, b_n$ – kolejne cyfry liczby b w zapisie w systemie o podstawie p ,
 b_n jest cyfrą jedności.

Uwaga: jeśli do zapisu liczby wystarczy mniej niż n cyfr, to jej zapis jest uzupełniony od lewej strony zerami do długości n .

Wynik:

liczba $c = a +_p b$ zapisana w systemie o podstawie p w postaci ciągu cyfr $c_0, \dots, c_n$,
 c_n jest cyfrą jedności.

$$\begin{array}{r}
 1024 + 768 + 128 + 64 \\
 + 64 = 1976 \\
 \hline
 1976 \\
 1976 / 10 \\
 1976 : 10 = 197 \text{ reszta } 6 \\
 197 : 10 = 19 \text{ reszta } 7 \\
 19 : 10 = 1 \text{ reszta } 9 \\
 1 : 10 = 0 \text{ reszta } 1 \\
 \hline
 1976_{(10)}
 \end{array}$$

Przykład

Dla liczb $a = 20012$ i $b = 1221$ w systemie trójkowym mamy:

Dane: $p = 3, n = 5$

ciąg $a_1, \dots, a_5$ to $2, 0, 0, 1, 2$

ciąg $b_1, \dots, b_5$ to $0, 1, 2, 2, 1$

Wynik: ciąg $c_0, \dots, c_5$ to $0, 2, 2, 0, 1, 0$.

Uwaga: pamiętaj, że zapis liczby o mniejszej niż wymagana liczbie cyfr uzupełniamy zerami.

$$\begin{array}{r} 2 \\ 102 \\ 102 \\ \hline 220 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 102 \\ 102 \\ \hline 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \cdot 2 = 0 \\ 4 \cdot 2 = 2 \\ 11 \cdot 2 \\ 11 \end{array}$$

```

int r1 = a.length();
int r2 = b.length();
if (r1 > r2) {
    r2 = r1;
} else {
    r1 = r2;
}

for (int i = 0; i < r1; i++) {
    r1 = '0' + r1;
}

for (int i = 0; i < r2; i++) {
    r2 = '0' + r2;
}

int r;
for (int i = 0; i < r; i++) {
    if (a[i] + b[i] == r) {
        r = r - 1;
        c[i] = 0;
    }
    if (a[i] + b[i] > r)

```

$$\begin{array}{r} 055 \\ 01 \\ \hline 50 \end{array}$$

nie ma
długości

- c) Liczba cyfr potrzebna do zapisania tej samej liczby w systemach różnych planet może być inna. O liczbie a mówimy, że jest liczbą n -cyfrową w jakimś systemie, gdy można ją zapisać przy użyciu n cyfr w tym systemie, ale $n-1$ cyfr to za mało.

Przykład

Do zapisania liczby 17_{10} potrzebujemy 5 cyfr, gdy chcemy zapisać ją w systemie dwójkowym ($17_{10}=10001_2$) oraz 3 cyfry do zapisania jej w systemie trójkowym ($17_{10}=122_3$). A zatem jest ona liczbą 5-cyfrową w systemie dwójkowym i 3-cyfrową w systemie trójkowym.

Uwaga: dolny indeks przy zapisie liczby oznacza podstawę systemu, w którym ta liczba jest zapisana.

- (i) Uzupełnij poniższą tabelkę, wpisując w ostatnich dwu kolumnach liczby **zapisane w systemie o podstawie p** :

n : liczba cyfr	p : podstawa systemu	najmniejsza liczba n -cyfrowa w systemie o podstawie p	największa liczba n -cyfrowa w systemie o podstawie p
4	2	1000	1111
6	2	100000	111111
2	5	10	44
3	7	100	666
4	8	1000	7777

Zauważmy, że:

- liczby $10_p, 100_p, 1000_p, 10000_p$ itd. są równe odpowiednio p, p^2, p^3, p^4 , itd.
- największa liczba n -cyfrowa w dowolnym systemie jest o jeden mniejsza od najmniejszej liczby $(n+1)$ -cyfrowej w tym systemie; na przykład $777_8 = 1000_8 - 1_8$

- (ii) Korzystając z tych obserwacji i powyższej tabelki, uzupełnij poniższą tabelkę, ale w ostatnich dwu kolumnach wpisz wartości liczb **zapisane w systemie dziesiętnym**:

n : liczba cyfr	p : podstawa systemu	najmniejsza liczba n -cyfrowa w systemie o podstawie p	największa liczba n -cyfrowa w systemie o podstawie p
4	2	8	15
6	2	32	63
1	3	1	2
2	5	5	24
3	7	49	342
4	8	512	4095

Punktacja

44 49 1 i
32 63 81

Część zadania	Maks.
a	2
b	7
c	4
Razem	13